

İZAHA DAVET ÜZERİNDEN MÜKELLEFLERİ BEYANNAME DÜZELTMEME ZORLAMAK

I- OLAY:

İzaha davet müessesesi, verginin ziyaa uğradığına dair işaretler bulunduğunda, vergi incelemesine başlanılmadan veya takdir komisyonuna sevk edilmeden önce yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitler hakkında, tespit tarihine kadar ihbarda bulunulmamış olması kaydıyla, mükelleflerden açıklama talep edilmesi olup; ilgili kurum tarafından izaha davet edilen mükelleflerin verdiği açıklamalar doğrultusunda yapılan değerlendirme sonucunda, vergi ziyasına neden oluşturacak bir durum olmadığı anlaşıldığı takdirde mükelleflerin talep edilen izah konusu ile ilgili vergi incelemesine veya takdir komisyonuna sevk edilmesini önlemekte; vergi ziyasına neden oluşacak durumun ortaya çıktığının anlaşılması halinde ise indirimli ceza uygulanmak suretiyle daha ağır müeyyidelerden mükellefleri korumaktadır.

İzaha davet müessesesinin bir amacı da vergiye gönüllü uyum ile denetimlerdeki etkinliğin artırılması ve denetim maliyetlerinin azaltılmasıdır. Ön tespiti veya izaha daveti yapacak ve yapılan izahı değerlendirecek merci, yapılacak ön tespit ve izaha davetin şekli ve kapsamı, davet yapılacaklar, yapılan izahta kullanılacak bilgi ve belgeler ile uygulamaya ilişkin diğer usul ve esaslar 30/07/2020 tarihli ve 31201 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 519 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile belirlenmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 359'uncu maddesinde yer alan kaçakçılık fiilleriyle verginin ziyaa uğratılmış olabileceği hallerde haklarında ön tespit yapılanlar izaha davet edilmemekle birlikte, sahte veya muhteviyatı itibarıyla

yanıltıcı belge (**SMİYB**) kullanma fiilinin işlenmiş olabileceğine dair yapılan ön tespitlerde, kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı, bir takvim yılında (2024 yılı için) 500 bin Türk Lirasını geçmeyen veya bu tutarı geçse dahi ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının %5'ini aşmayan mükelleflere **SMİYB** ön tespit yazısı tebliğ edilebilecektir.

İzaha davet edilecek mükellefler için ön tespit yapılmasında Gelir İdaresi Başkanlığı ve Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde Ön Tespit ve İzah Değerlendirme Komisyonları oluşturulmuştur.

Ön Tespit ve İzah Değerlendirme Komisyonları da;

a) Kendisine intikal ettirilen bilgi, bulgu veya verilerden hareketle verginin ziyaa uğramış olabileceğine ilişkin, maddede belirtilen ön tespiti yapar.

b) İzaha davet yazısını, tebliğ edilmek üzere, haklarında ön tespit yapılanlara gönderir.

c) Kendisine yapılacak izahları değerlendirip sonuçlandırır.

Aslında yazımın konusu tam bu noktada başlıyor. Evet kanuna göre bir komisyon oluşturuluyor ve mükelleflere 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 370/a maddesi kapsamında verginin ziyaa uğradığına dalalet eden emarelerin varlığında izaha davet yazısını gönderiliyor; mükellefin yaptığı izahlar komisyonca değerlendiriliyor; haklı gerekçeleri olması durumunda ve vergi ziyasına sebebiyet verilmediğinin anlaşılması halinde izahı kabul edilip hakkında bir işlem yapılmıyor ya da vergi ziyasına neden verecek durumun ortaya çıktığının anlaşılması halinde ise indirimli ceza uygulanmak suretiyle daha ağır müeyyidelerden mükellefler korunmuş oluyor, bu durumda hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi yoluna gidiliyor. Fakat 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359'uncu maddesinde yer alan kaçakçılık fiilleriyle verginin

ziyaa uğratılmış olabileceği hallerde haklarında ön tespit yapılan mükellefler ise 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 370/b maddesi kapsamında izaha davet edilmiyor ve bu noktada **zorlamaya** giden bir **dayatma** başlıyor.

Öyle durumlar ortaya çıkıyor ki izaha davet edilmediği için **SMİYB** kullanımı ön tespitine konu faturaların gerçek durumu yansıtıp yansıtmadığı, **SMİYB**'nin bilerek kullanılıp, kullanılmadığının ya da kastın bulunup bulunmadığının ortaya çıkmasına, mükellefin gerçekten böyle bir ticari ilişkisinin varlığını açıklamasına imkan verilmeyen bir uygulama başlıyor.

Daha da hayret verici olanı ise KDV yönünden hiç indirim konusu yapılmayan, defter kayıtlarında yer almayan, İdarenin veri ambarında da iptal edilmiş fatura olarak görünen, bununla birlikte sadece mükellef adına düzenlendiği için ön tespitlere konu edilerek, mükellefin kullanmadığı ve hesaplarında olmayan faturaları hesaplarından çıkarması isteniyor ve düzeltme beyannamesi vermesi yönünde süre veriliyor. Olmayan faturayı düzeltme beyanı verip, indirimlerinden çıkartması istenilerek, düzeltme sonucunda olmayan fatura için düzeltmeden kaynaklı haksız vergilerin ödemesine neden olan bir **dayatma** veya **zorlama** sistemiyle karşı karşıya kalınıyor.

Ortada bir Komisyon var evet, hatta tespit ile ilgili haklılığınızı anlayan Komisyon üyeleri de var; fakat GİB sisteminde **SMİYB** kullanımı ön tespitine karşı müdahale edebilecekleri, yetki kullanacakları bir bilgi işlem sisteminin varlığı ise maalesef yok! Vergi dairesine ve Komisyona konu ile ilgili verilmiş tek yetki mükellefin düzeltme beyanı verip vermediğinin kontrolü yapmak yönünde. Durum böyle olunca ne kadar haklı olursanız olun, düzeltme beyanı vermediğiniz takdirde bildirilen sürenin sonunda incelemeye, takdire ya da **SMİYB** kullanıcısı olarak **Özel Esaslar**'a alınan mükellef listesine sevk olma durumu ile karşı karşıya kalabiliyorsunuz.

Mükellefler bilerek veya bilmeyerek vergi matrahını azaltıcı

etki yaratacak faaliyetlerde bulunabilirler. **SMİYB** kullanımı ön tespiti yapılması durumunda, mükelleflere durumunu izah edebilecekleri, bilgi ve belge sunabilecekleri, kullandığı faturanın gerçekliğini ispat edebilecek şekilde kanıtlayabilme hakkı verilmelidir. Yasanın düzenlenme aşamasında mükellefleri bu haktan mahrum bırakılacak şekilde kaleme alınması, hiç kullanmadığı faturalar için ya da gerçekten faaliyetinde kullandığı faturalardan dolayı yaptırımla baş başa bırakılması sıkça uygulamaya yansımaktadır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 3'üncü maddesine "**Vergi kanunlarının uygulanması ve ispat**" şeklinde başlık verilmiştir. Aynı maddenin B bendinde ise İspat: "**Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya, ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır**" şeklinde düzenlenmiştir. Bu durumda muamelelerin gerçek mahiyetinin ispatını istemeden, kayıtlardan çıkar ve beyannameni düzelt şeklinde **zorlamaya** gitmek, ne 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 3'üncü maddesine ne de bunun yanında izaha davet başlıklı Vergi Usul Kanunu'nun 370'inci maddesinin gerekçesinde yer alan "**İdarenin vergi incelemesi veya takdir işlemlerine başlanılmadan önce mükellefin konuya ilişkin görüşlerini alabilmesi için yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır**" şeklindeki ifadelerine uymaktadır. Bu haliyle mahkemelerin zaten ağır olan iş yükü, mükelleflerin açık şekilde haklı olduğu konularda hakkını yargıda aramasına neden olduğundan, daha da artmakta, duruşmalar uzun zaman aldığı için, mükellefler açısından da hak kaybına neden olmaktadır.

Ayrıca izaha davet konusunda belli bir standart olmadığı da görülmektedir. Aynı konudan bir mükellef direkt olarak inceleme sevk edilirken, diğer mükellefe izaha davet yazısı gönderilebilmektedir.

Burada eleştiri yaparken uygulamanın mükellefler için avantajlı olan yönlerini de dile getirmek gerekir: Uygulamanın mükellefler açısından en faydalı tarafını, Komisyonun yaptığı değerlendirmeden mükellefin vergi ziyanına sebebiyet vermediği

anlaşıldığında, vergi incelemesine veya takdire sevkin önüne geçilmesi, vergi ziyaının tespiti halinde ise indirimli cezalar uygulanarak mükellefleri daha ağır cezalara karşı koruması olarak ifade edebiliriz.

II- SONUÇ:

Eleřtirdiđimiz yönü ile Vergi Usul Kanunu'nun 370/b maddesinin izah verilebilir şekle getirilmesi, mükellefe **dayatma** şeklinde vergi incelemesi veya **Özel Esaslara** alınma baskısı altında düzeltme beyannamesi vermeye **zorlanmasıyla** haksız vergi ve cezalar ile karşılaşmasının önüne geçilmesini sağlayacaktır. Mükellefler arasında eşitlik sağlanması için, açıklanan izaha davet konularının varlığı halinde vergi incelemesinden önce tüm mükelleflerin izaha davete çağırılması yönünde uygulamanın eksikliklerinin tekrar gözden geçirilmesinde yarar olduğunu düşünüyorum.